

Politidirektoratet
pr. e-post

NCIS NORWAY

Deres referanse:
20/82796-7

Vår referanse:
20/82796

Sted, Dato
Oslo, 18.09.2020

HØRING - NOU 2020: 4 STRAFFELOVRÅDETS UTREDNING NR. 1 - KRIMINALISERING AV DELTAKELSE I OG REKRUTTERING TIL KRIMINELLE GRUPPER

Det vises til høringsbrev fra Justis- og beredskapsdepartementet av 24. juni 2020 og oversendelse fra Politidirektoratet av 3. juli 2020.

Innledning

Kripos leverte i forbindelse med Straffelovrådets utredning en rapport som gir en overordnet beskrivelse av gjengkriminaliteten i Norge, hvor blant annet Kripos' erfaringer med straffeforfølgelse av gjengkriminelle inngår.

En av erfaringene med etterforskning av kriminelle gjenger og nettverk er at det er vanskelig å straffeforfølge de som legger til rette for at de kriminelle handlingene kan gjennomføres på en slik måte at det blir vanskelig for politiet å oppdage dem. Handlingene er ofte i seg selv lovlige, som for eksempel å sette opp krypterte kommunikasjonsplattformer, og rammes ikke av medvirkningsansvaret.

Kripos har siden mars/april 2020 samarbeidet med fransk og nederlandsk politi om etterforskning av en slik kryptert kommunikasjonsplattform (Encrochat). I den utenlandske etterforskningen ble det avlyttet en server for kryptotelefoner. Kripos' erfaring er at slike telefoner brukes av erfarne kriminelle personer og grupper som ønsker å beskytte kommunikasjonen mot politiets avlytting. Slik virksomhet kan ikke forfølges etter norsk strafferett i dag.

En annen erfaring er at det er vanskelig å ramme de som opererer i randsonen av de kriminelle handlingene som gjengen/gruppen utfører. Dette kan være personer som leier biler som skal benyttes til straffbare handlinger, er budbringere eller oppbevarer gjenstander som i seg selv ikke er ulovlige å oppbevare, men som er viktige for at kriminaliteten skal kunne gjennomføres. I slike tilfeller er det ikke sikkert at disse personene vet hva de er med på, men

Kripos

Den nasjonale enhet for bekjempelse av organisert og annen alvorlig kriminalitet
Post: Postboks 2094 Vika, 0125 Oslo
Besøk:

Tlf: 23 20 80 00

Faks: 23 20 88 80

E-post: kripos@politiet.no

Org. nr.: 974 760 827

Giro: 7694.05.17962

www.politi.no

det er uansett vanskelig å bevise at de hadde et forsett det kan knyttes straff til gjennom medvirkning.

Det foreligger således isolert sett et behov for at straffeloven rammer videre enn den gjør i dag, men som det fremgår av Straffelovrådets utredning er det klare grenser for hvor langt en slik nykriminalisering bør og kan gå.

Kripos er enig med Straffelovrådet i at kriminalisering av deltagelse i og rekruttering til kriminelle grupper ligger i periferien av hva strafferetten skal regulere. Dette medfører igjen at det ved en eventuell kriminalisering bare er rom for en snever straffehjemmel som rammer de alvorligste tilfellene.

Forbud mot deltagelse i enkelte organisasjoner og sammenslutninger er ikke en nyskaping i norsk strafferett. Det er belagt med straff å være deltager i en terrororganisasjon og en rekke andre organisasjoner av militær karakter i Norge eller utlandet, samt organisasjon som har som formål å forstyrre samfunnsordenen i Norge (strl. §§ 136a, 128, 129, 145 og 146).

I dagens straffelov finnes det ikke noe forbud om deltagelse i kriminelle organisasjoner, men i straffeloven av 1902 § 330 var det belagt med straff å stifte eller delta i en forening som var forbudt ved lov, eller som hadde til formål å oppmuntre til straffbare handlinger eller hvor medlemmene forpliktet seg til ubetinget lydighet til noen. Denne bestemmelsen, som i praksis var en sovende bestemmelse, ble tatt ut i arbeidet med ny straffelov, blant annet med den begrunnelse at straff bør forbeholdes den som selv har begått eller medvirket til konkrete straffbare handlinger.

Kripos mener at hovedregelen fortsatt må være at straff bør forbeholdes den som selv har begått eller medvirket til konkrete straffbare handlinger, men at dagens regler kan suppleres med en bestemmelse som kriminaliserer handlinger som tilrettelegger og som er i randsonen av det kriminelle nettverkets virksomhet.

Valg av modell

Med bakgrunn i det som er nevnt ovenfor er Kripos' vurdering mht. valg av hvilken modell som skal velges for en eventuell kriminalisering som følger:

Kripos har valgt å legge vekt på hvilken modell som kan fange opp det strafferettslige tomrommet som ikke er dekket av dagens regelverk og faller da ned på flertallets modell med et tradisjonelt selvstendig straffebud. Kripos mener at dette alternativet i størst grad treffer behovet for å ramme handlinger som tilrettelegger og som er i randsonen av kriminelle gjengers virksomhet.

Kripos mener at flertallets forslag til utforming av ny § 199 fremstår som godt fundert og det ligger innenfor den snevre rammen for kriminalisering som utredningen skisserer. Ved å begrense kriminaliseringen til deltagelse i og rekruttering til kriminelle gjenger som innebærer skade eller fare for skade for individers frihet, liv og helse, rammer bestemmelsen bare de alvorligste tilfellene.

Som Straffelovrådet også påpeker vil bruk av bestemmelsen kunne by på bevismessige utfordringer, særlig med tanke på den kriminelle gruppens virksomhet. Dette er imidlertid ikke

helt ulikt de utfordringer som foreligger ved bruk av strl. § 79c, en bestemmelse politi og påtalemyndighet etter hvert har en lang erfaring med anvendelsen av.

De bevismessige utfordringene vil også kanskje avhjelpest litt ved at det foreslåtte nye straffebudet trolig i størst grad vil bli brukt ved etterforskning og iretteføring av alvorlige hendelser som er begått av en organisert kriminell gruppe. I disse sakene vil det uansett måtte være en bred bevisførsel rundt den aktuelle straffbare handling og organiseringen av gruppen slik at et tiltalt eller et tiltalepunkt som omhandler deltagelse eller bidrag til den kriminelle gruppen, ikke vil utvide sakens bevistemaer vesentlig.

Med utgangspunkt i at behovet for kriminalisering er å ramme handlinger som tilrettelegger og som er i randsonen av det kriminelle nettverkets virksomhet, er flertallets forslag også å foretrekke når det gjelder bevis- og ressursmessige utfordringer. Med en selvstendig straffehjemmel som kan benyttes i konkurrans med straffebudene som rammer gruppens primærforbrytelse, kan straffverdige handlinger i randsonen og tilretteleggelseshandlinger forfølges i en og samme sak uten at man må gå veien om å forby den kriminelle gjengen først.

En forutgående prosess om forbud vil i slike tilfeller kunne bli en forsinkende prosess ved at bevismaterialet som skal benyttes i den prosessen springer ut fra etterforskningen av en primærforbrytelse som den kriminelle gjengen har begått i fellesskap. Prosessen kan først igangsettes når etterforskningen er kommet tilstrekkelig langt til at det kan tas en avgjørelse, og den vil kunne involvere flere parter enn de som etterforskes for primærforbrytelsen.

Ulempen med ikke å innføre en straffeprosessuell bestemmelse om forbud mot konkrete kriminelle gjenger, er at gjengstrukturene kan bestå selv om flere medlemmer pådømmes for en primærforbrytelse de har gjort som ledd i gjengens virksomhet. Dette kan avhjelpest ved å innføre en straffeprosessuell hjemmel om forbud i tillegg til den selvstendige straffehjemmelen kombinert med oppholdsforbud. Kripus har notert seg at Straffelovrådet har anbefalt departementet å se nærmere på dette.

En eventuell forbudshjemmel må, som for den selvstendige straffehjemmelen, forbeholdes de alvorligste tilfellene. Det vil si at det bare kan være aktuelt å forby kriminelle gjenger som ligger innenfor virkeområdet for straffehjemmelen som er foreslått av flertallet. Mindretallets forslag til forbudshjemmel kan danne et utgangspunkt for utformingen av en selvstendig forbudshjemmel, men Kripus mener at spørsmålet om det bør innføres en forbudshjemmel og hvordan en slik hjemmel eventuelt skal utformes må utredes nærmere. I en slik utredning må det særlig gjøres en vurdering av om et slikt forbud er nødvendig holdt opp mot forsamlings-, religions- og ytringsfriheten.

Avsluttende bemerkninger

Avslutningsvis vil Kripus særskilt vise til utredningens kapittel 19 som omhandler alternative tiltak for å lette bekjempelsen av gjengkriminalitet. En kriminalisering av deltagelse i kriminelle gjenger løser ikke utfordringen med gjengkriminalitet, ei heller vil en kriminalisering ha avgjørende betydning for de underliggende faktorene som fører til at kriminelle søker sammen i gjenger for å utøve kriminalitet, eller at unge personer kan føle seg tiltrukket av disse miljøene.

Bekjempelse av gjengkriminalitet må gjøres med en bred tilnærming, både i og utenfor strafferettspleien. Tiltakene som nevnes i kapittel 19 er viktige for å gjøre politiet bedre i stand

til å bidra i denne bekjempelsen. Særlig viktig er det at det gjøres prioriteringer som gjør det mulig å avdekke og forfølge den organiserte kriminaliteten, jf. utredningens kapittel 19.8.

Med hilsen

Ketil Haukaas
Ass. Sjef Kripos

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Saksbehandler:
Håvar Undeland
politiadvokat

Kopi: Det nasjonale statsadvokatembetet